ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันการถูกคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง

Effects of Empowerment Program on Perceptions of Date Rape Prevention in Early Adolescence with Risk Factors

บทความวิจัย
วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ
Journal of Nursing Science & Health
ปีที่ 36 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม) 2556
Volume 36 No.4 (October-December) 2013

นุชนาฏ หินวิเศษ พย.ม.* เสาวมาศ เถื่อนนาดี ศศ.ด.(พัฒนศาสตร์)**
Nuchanach Hinwised MSN* Sauwamas Theunnadee Ph.D. (Development Science)**

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันตนเองจากการถูกคู่รักข่มขืน ในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดขอนแก่น ตามกรอบแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 36 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่โปรแกรมการสร้างเสริมพลังอำนาจโดยผ่านกระบวนการค่าย 3 วัน ผสมผสานหลากหลายรูปแบบสำหรับวัยรุ่นที่ใช้สอนเรื่องเพศเชิงบันเทิง (edutrainment) แบบประเมินวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีภาวะเสี่ยงต่อการถูกคู่รักข่มขืน แบบประเมินการรับรู้การป้องกันการถูกคู่รักข่มขืน ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนคือ การตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) การรู้คุณค่าในตนเอง (self-esteem) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self -efficacy) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้วิเคราะห์ความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.84 ดำเนินการทดลองโดยให้วัยรุ่นประเมินตนเองหลังจากจบกระบวนการค่ายในขณะทำค่าย หลังเข้าค่าย 1 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ SPSS ใช้สถิติ Paired-t-test กำหนดระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภายในกลุ่ม พบว่า การตระหนักรู้ในตนเอง การรับรู้คุณค่าตนเอง และการรับรูสมรรถนะแห่งตน ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.000) เมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่าการรับรู้คุณค่าในตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันแฟนข่มขืน ในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.05(p=0.919) การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการสร้างเสริมพลังอำนาจโดยผ่านกระบวนการค่ายสามารถเพิ่มความตระหนักและการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของวัยรุ่นในการป้องกันการถูกคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง

คำสำคัญ : โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ การรับรู้การป้องกันการถูกคู่รักข่มขืน วัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง

Abstract

The purpose of this quasi-experimental research was to study the effects of empowerment program on perception of date rape in early adolescence with risk factors. The conceptual framework of empowerment based on Gibson's model. The participants consisted of 36 students who had been studying in Matthayom 1 to 3 a school of Khon Kaen Province. The research tools including the empowerment program combines a variety method for adolescence to teach sex-oriented entertainment (edutrainment) to prevent boyfriend of the specific rape. The activities of the camp. The participants were evaluating by self-assessment while in the camp, after the camp 1 and 4 weeks.

*นักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The perception of date rape prevention assessment tool consist of self awareness, self esteem and self efficacy ,was tested the reliability by Cronbach's alpha coefficient equal 0.84.Data analyzed using SPSS program to compare the differences within the group before and after the trial by Paired-t-test significance level at 0.05. The results of the study revealed that: The average score when compared within group revealed self-awareness, self-esteem and self-efficacy before and after the trial was a significant difference (p = 0. 000). When compared in each dimension revealed self-esteem to rape prevention behavior in early adolescence with risk factors before and after the trials did not difference (p = 0.919) The research suggested that, nurse and health personnel who work with adolescence can use the empowerment program for prevent rape in adolescence with risk factors.

keywords : empowerment program, perception of date rape, early adolescence with risk factors.

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเป็นการเชื่อมต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ระยะนี้เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ของชีวิต ชีวิตในบั้นปลายจะราบรื่นหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการดำเนินชีวิตของระยะหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ เพราะเหตุว่าเด็กวัยนี้ต้องประสบความยุ่งยาก มีปัญหาต่าง ๆมากมาย และความลำบาก ในการปรับตัว จึงมีผู้กล่าวว่า เป็น "วัยวิกฤติ" (critical -period) หรือ "วัยแห่งพายุบุแคม" [1,2] สถานการณ์การข่มขืนคู่รักมักจะหาข้อสรุปไม่ได้ เนื่องจากผู้เสียหายอยู่ในสภาวะที่ตัดสินใจไม่ได้ระหว่างการเสียหายทางร่างกายเนื่องจากการโดนข่มขืนกับการแจ้งจับคู่รักตนเอง ซึ่งหมายถึงสูญเสียคู่รักในขณะนั้น รวมถึงการเสียชื่อเสียงต่อสังคม ผลสรุปส่วนมากจะจบลงที่ผู้เสียหายยอมไม่เอาเรื่อง ถึงแม้ว่าจะมีร่องรอยของการโดนข่มขืนอยู่ มีผลทำให้ผู้ข่มขืนมั่นใจได้ว่าสามารถข่มขืนคู่รักโดยจะไม่ถูกแจ้งจับ อย่างไรก็ตามผลของการถูกคู่รักข่มขืนมักจะนำไปสู่เหตุที่ต้องเลิกรากับแฟนในที่สุด[3]

ผลกระทบของการถูกข่มขืนโดยแฟนต่อสุขภาพก่อให้เกิดผลกระทบด้านจิตใจมากที่สุด คือ มีความรู้สึกผิด โทษตัวเอง ซึมเศร้า อาจถึงกับฆ่าตัวตาย หรือหวาดกลัวผู้ชาย รองลงมา คือ ผลต่อร่างกาย เช่นการตั้งครรภ์ ติดกามโรค หรือติดเอดส์ สำหรับปัญหาด้านสังคมนั้น ผู้หญิงถูกคู่รักข่มขืน ต้องพักการเรียน หรือลาออกจากสถานศึกษา ถ้าเกิดปัญหาการตั้งครรภ์[4,5,6,7] ถ้ายังต้องเรียนต่อก็กลายเป็นคนเสียชื่อเสียง ถูกเพื่อน ผู้ชายอื่นดูถูก เหมือนมีตราบาป และไม่มีโอกาส แต่งงานกับผู้ชายดี ๆ ถ้าผู้ชายรู้ประวัติด่างพร้อยของตน ยิ่งไปกว่านั้น บางคนอาจ กลายเป็นคนสำส่อนมากยิ่งขึ้น เพื่อประชดชีวิตตนเอง สภาพปัญหาการถูกคู่รักข่มขืนในสังคมไทยที่เกิดขึ้น จากการขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และสิทธิในด้านเพศของเยาวชนชายหญิง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสังคม และวัฒนธรรม[8,9,10,11] ในการตอกย้ำ ปัญหาดังกล่าว ให้ฝังรากลึกลงไปจนยากที่จะหยิบยกขึ้นมา แก้ไขอย่างจริงจัง การแก้ไขที่ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นยังคงเป็นปัญหา ซึ่งในต่างประเทศได้มีกระบวนการ แนวทางในการเข้าไปป้องกันคู่รักข่มขืนหลากหลายรูปแบบ แต่ในเมืองไทยยังไม่มีแนวทางในการป้องกันที่เป็นรูปแบบ ผู้วิจัยจึงสนใจในการป้องกันการเกิด การถูกคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่เสี่ยงสูงสุด จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยคาดว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจภายในให้เด็ก และเด็กกลุ่มที่เสี่ยงสูงคือเด็กหญิงวัยรุ่นตอนต้น ให้รู้จักตระหนักรู้ในตนเอง (self- awareness) รับรู้คุณค่าในตนเอง (self- esteem) และรับรู้ความสามารถของตนเอง (self- efficacy) เพื่อป้องกันคู่รักข่มขืน[9,7,12]

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจปรากฏการณ์การถูกคู่รักข่มขืนนี้ที่เกิดขึ้น ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในเด็กวัยรุ่นตอนต้น ผู้วิจัยจึงนำกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ[13] มาใช้โดยพิจารณาในเด็กวัยรุ่นตอนต้น โดยเน้นการเพิ่มความสามารถ

ในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและและสุขภาพตนเองและชุมชนมากขึ้น แนวคิดของการเสริมสร้างพลังอำนาจ กระบวนการหลักในการเสริมสร้างพลังอำนาจ คือการพัฒนาการมีส่วนร่วม การกระตุ้นจิตสำนึกร่วม และการดำเนินการปรับเปลี่ยนตนเองและสังคม[14,7,12,13,14] การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นหลักการที่มีความสำคัญเพราะแนวคิดที่มีโครงสร้างเชื่อมโยงระหว่าง ความเข้มแข็งและสมรรถนะของบุคคล ระบบเกื้อหนุน และพฤติกรรมเชิงรุก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บางครั้งมีความคลุมเครือระหว่างแนวคิดการเสริมพลังอำนาจ กับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกนับถือตนเอง (self esteem) การรับรู้สมรรถนะแห่งตน (self efficacy) การควบคุมตนเอง (locus of control)[15,16] เพราะมักมีความคาบเกี่ยวกัน แต่จะเห็นว่าแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวคิดในเชิงโครงสร้างที่กว้างกว่า และเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจและควบคุมตนเอง โดยทั่วไปสามารถอธิบายความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจได้ใน 2 กรณี ได้แก่ การเสริมสร้างพลังอำนาจระดับบุคคลและระดับกลุ่ม โดยต้องสร้างกระบวนการสนับสนุนให้กลุ่มหรือบุคคลนั้น ๆ มีความสามารถเพิ่มขึ้นในการตัดสินใจสำหรับควบคุมตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจมี 4 ขั้นตอนคือ 1. การค้นพบข้อเท็จจริง รู้จักตนเอง คือการรู้จักตนเองและสังคม บุคลิกภาพ ความสามารถและรู้จักสิ่งแวดล้อม สังคมเป็นต้น 2. การสะท้อนคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ อย่างมีเหตุผล เป็นการที่มีความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองผู้อื่นสิ่งแวดล้อมภายนอก 3. การตัดสินใจ เลือกวิธีการปฏิบัติอย่างเหมาะสม คือการเริ่มมีกลยุทธิ กลวิธี ที่จะปฏิบัติเพื่อควบคุมให้ตน มีสุขภาวะ อยู่ร่วมในสังคม และจัดการสิ่งแวดล้อมได้ 4. การคงไว้ซึ่งพฤติกรรมเป็นความมุ่งมั่นที่จะดำรงไว้ซึ่งแบบแผนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผสมผสานวิถีชีวิตตนอย่างกลมกลืนในสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งจุดมุ่งหมายเฉพาะ การดำเนินการทั้ง 4 ระยะ ต้องผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้วิจัยเพื่อที่จะเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันคู่รักข่มขืน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เพิ่มความรู้และทักษะของวัยรุ่นหญิงตอนต้น เน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการป้องกันคู่รักข่มขืนรายบุคคล(individual) และกลุ่มเพื่อน (peer group) วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังค้นหาตนเองและต้องการการเรียนรู้เพื่อที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มั่นคงและมีคุณภาพ ยังขาดทักษะในการดำรงชีวิตด้วยวัยวุฒิ ขาดอำนาจการต่อรองกับสังคมรอบตัว การเสริมสร้างพลังอำนาจในวัยรุ่นถือเป็นการสร้างรากฐานของสังคมที่เข้มแข็ง[17,18] เพื่อให้วัยรุ่นเป็นกลุ่มสมาชิกสังคมที่เติบโตให้เป็นผู้ที่มีความคิดในการพัฒนาสุขภาพตนเอง ชุมชน และประเทศชาติในอนาคต

คำถามการวิจัย

โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมีผลต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยงหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง

สมมติฐานการวิจัย

หลังการทดลองและระยะติดตามผล วัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยงที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืนสูงกว่าก่อนการทดลอง ในด้านการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืน

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ในเด็กวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง อายุ 11-15 ปี จำนวน 36 คน จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แห่งหนึ่ง จังหวัดขอนแก่นในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

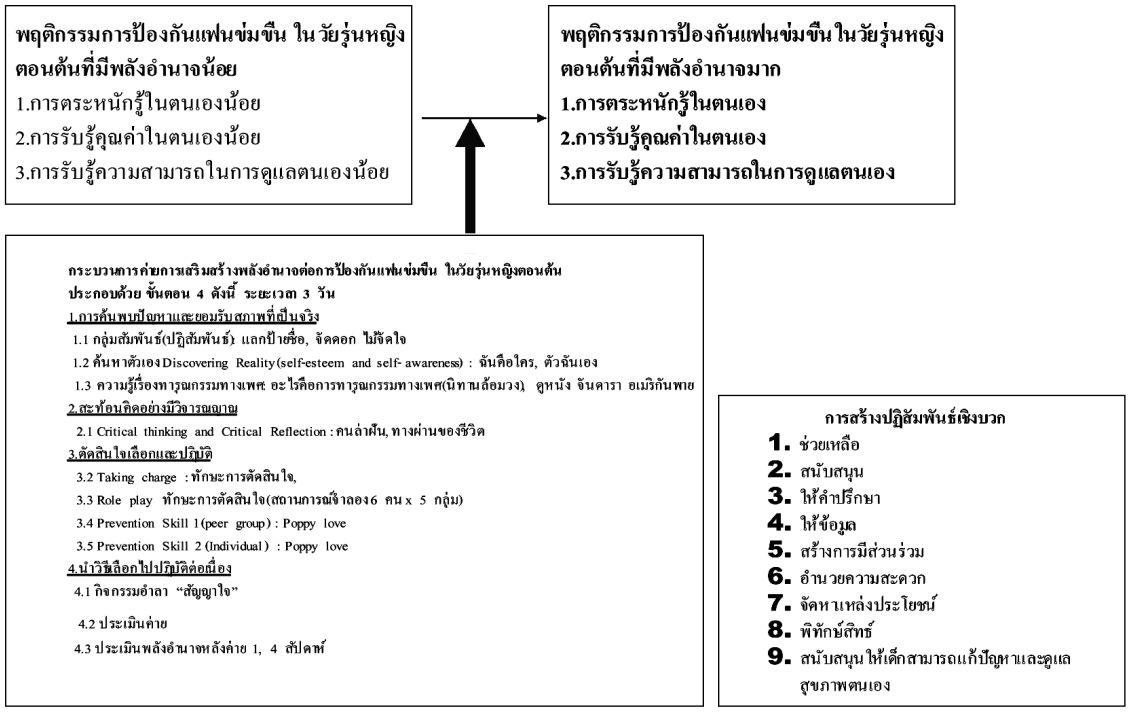

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดผลก่อนหลังทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างเสริมพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง โดยนำแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมค่ายการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืนในเด็กมัธยมหญิงต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ทั้ง 9 กิจกรรม โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดขอนแก่นโดยมีรูปแบบการวิจัย แบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (one – group pre-post test design) การวัดการคงอยู่ของการรับรู้พฤติกรรม[19]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้มี 2 ประเภท คือ

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย หมายถึง โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นที่มีปัจจัยเสี่ยง **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล**

1. แบบประเมินการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง แบบประเมินระดับคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการเรียน

2. แบบประเมินระดับคะแนนพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมค่ายทั้ง 9 กิจกรรม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการตระหนักรู้ การรับรู้คุณค่าในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อ

พฤติกรรมการป้องกันคู่รักข่มขืน ในวัยรุ่นตอนต้น จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดมาพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อคำถาม

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการตระหนักรู้ การรับรู้คุณค่าในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันคู่รักข่มขืน ในวัยรุ่นตอนต้น ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 ราย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัดโดยหาค่าสัมประสิทธ์อัลฟาครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีความเที่ยง 0.84

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายในกลุ่ม ก่อนการทดลอง ภายหลังการทดลองและระยะติดตามผลโดยใช้สถิติ paired-sample t-test

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมค่ายทั้ง 9 กิจกรรม

ตารางที่ 1 ระดับคะแนนพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมค่ายทั้ง 9 กิจกรรม

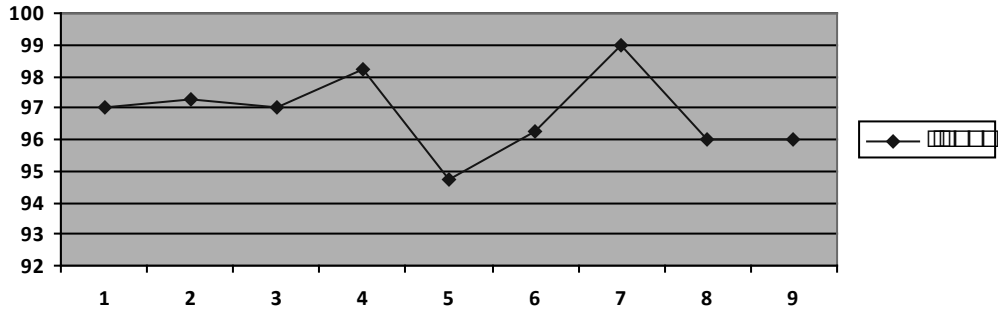

หมายเหตุ : 1. แลกป้ายชื่อ, 2. จัดดอกไม้ จัดใจ, 3. ฉันคือใคร, 4. ตัวฉันเอง, 5. อะไรคือการข่มขืนแฟน 6. คนล่าฝัน, 7. ทางผ่านชีวิต, 8. ทักษะการตัดสินใจ รายบุคคล, 9. ทักษะการตัดสินใจ รายกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ด้านการตระหนักรู้ในตนเองการรับรู้คุณค่าใตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล

1.2.1 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย การตระหนักรู้ในตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน การตระหนักรู้ในตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การตระหนักรู้ในตนเอง ต่อการรับรู้ป้องกันแฟนข่มขืน	$\bar{X}$	S.D.	95%CI	p-value** (2-tailed)
ก่อนการทดลอง	- 2.56	.57	-2.69 ถึง -2.43	0.000
หลังการทดลอง				
ก่อนการทดลอง	- .26	.47	- .42 ถึง -.10	0.002
ระยะติดตามผล				

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษา พบว่าการตระหนักรู้ในตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.000) ก่อนการทดลองและระยะติดตามผลมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.002)

ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน การรับรู้คุณค่าในตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน การรับรู้คุณค่าในตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การรับรู้คุณค่าในตนเอง ต่อการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืน	$\bar{X}$	S.D.	95%CI	p-value** (2-tailed)
ก่อนการทดลอง	-2.44	.52	-2.56 ถึง -2.32	0.761
หลังการทดลอง				
ก่อนการทดลอง	-.01	.43	-.15 ถึง .14	0.919
ระยะติดตามผล				

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษา พบว่าการรับรู้คุณค่าในตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value.761) ก่อนทดลองและระยะติดตามผลไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.9.19)

1.2.3 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืน	$\bar{X}$	S.D.	95%CI	p-value** (2-tailed)
ก่อนการทดลอง	-2.28	.74	-2.46 ถึง -2.11	0.000
หลังการทดลอง				
ก่อนการทดลอง	-.72	.72	-.96 ถึง -.47	0.000
ระยะติดตามผล				

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษา พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.000) ก่อนการทดลองและระยะติดตามผลมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.000)

ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน การตระหนักรู้ การรับรู้คุณค่าในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน การตระหนักรู้ การรับรู้คุณค่าในตนเอง การรับรู้ ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ภายในกลุ่มก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การตระหนักรู้ในตนเอง การรับรู้คุณค่าในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันแฟนข่มขืน	$\bar{X}$	S.D	95%CI	p-value** (2-tailed)
ก่อนการทดลอง	-2.43	.53	-2.56 ถึง -2.31	0.000
หลังการทดลอง				
ก่อนการทดลอง	-.29	.36	-.41 ถึง -.17	0.000
ระยะติดตามผล				

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษา พบว่าการตระหนักรู้ การรับรู้คุณค่าในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่ข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=0.000) ก่อนการทดลองและระยะติดตามผลมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.000)

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย การตระหนักรู้ การรับรู้คุณค่าในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ที่ได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันตนเองจากแฟนข่มขืน โดยการเข้าค่ายวัยใส วัยสวย วัยเบิกบาน ผ่านกิจกรรมทั้ง 9 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ[13] ซึ่งมีกระบวนการที่ชัดเจน และต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยภายนอกบุคคล การประเมินการเสริมสร้างพลังอำนาจในปัจจุบันยังไม่มีแนวทางกำหนดไว้ใช้เกณฑ์การประเมินที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ประเมิน พลังอำนาจเป็นกระบวนการทางสังคมที่ไม่สามารถกำหนดเกณฑ์วัดที่ชัดเจน

ในการศึกษาครั้งนี้การประเมินผล โดยการวัดผลจากผลที่เกิดขึ้นตามที่เด็กแสดงถึงการมีพลังอำนาจซึ่งเด็กสร้างขึ้นภายหลังจากการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ ได้แก่ self-awareness self-esteem self –efficacy ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดถึงพลังอำนาจก่อนและหลังทดลอง การศึกษาครั้งนี้พบว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=0.000) เมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่าการรับรู้คุณค่าในตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันคู่รักข่มขืน ในวัยรุ่นหญิงตอนต้น ก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ (p-value=.919) เพราะกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจต้องใช้ระยะเวลามากกว่า 3 วันในค่ายและต้องปลูกฝังและอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนตั้งแต่ก่อนวัยรุ่นทั้งในบ้าน โรงเรียน และชุมชน และเด็กจะถูกลดทอนการรับรู้คุณค่าในตนเองในช่วงวัยเรียนมาก สัมพันธ์กับ “ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย” พลังตัวตน ช่วงชีวิตวัยรุ่น พลังตัวตนถือเป็นแกนสำคัญที่มีความหมายมาก โดยเฉพาะการรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง ข้อนี้เป็นเหมือนดังฟางเส้นสุดท้ายในกรณีที่พลังอื่น ๆ อ่อนแอ ซึ่งเด็กยังรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าก็จะพอดำเนินชีวิตต่อไปได้ ไม่คิดสั้น ไม่คิดฆ่าตัวตาย แต่ถ้าทุกพลังอ่อนแอ แล้วกระทบมาถึงคุณค่าในตนเอง คน ๆนั้นจะไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้เลย[20] สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงพัฒนาการของเด็กที่เกิดจากการเลี้ยงดูในครอบครัว เด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีภาพลักษณ์ที่ดีของตนจะเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้ดีเช่นกัน และสัมพันธ์กับ การสร้างความภาคภูมิใจให้ตนเองหรือความนับถือตนเอง (self-esteem) เป็นความรู้สึกและแรงขับในด้านบวกสามารถพัฒนาได้ตลอดชีวิตของคนเรา แต่จะพัฒนาอย่างลึกซึ้งและมั่นคงในวัยเด็ก ความนับถือตนเองของเด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คือ ประเดี๋ยวมีมาก ประเดี๋ยวมีน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมการตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็กจากผู้เลี้ยงดู ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในวัยเด็ก คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ใกล้ชิด ต่อมาในวัยเรียนและวัยรุ่นครูและเพื่อนก็มีความสำคัญในการพัฒนาความนับถือตนเองในเด็กเช่นกัน ดังนั้นเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูให้มีความนับถือตนเองจะสามารถสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งสามารถสะท้อนถึงความภูมิใจในตนเอง[21,22]

จากโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจเด็กมีความตระหนักรู้ การรับรู้คุณค่าในตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืน สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัมพันธ์กับแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่นแบบมีส่วนร่วมแนวใหม่ คือ มีนโยบายสาธารณะ เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะ โดยมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ วิธีการสำคัญคือ การสร้างเสริมพลังอำนาจของประชาชนและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน[4] กฎบัตรออตตาวา “การสร้างเสริมสุขภาพ” ในปี 1986 คือกระบวนการเพิ่มความสามารถของประชาชนในการควบคุม ดูแล และพัฒนาสุขภาพตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ประการ หนึ่งในนั้นคือ การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล เป็นการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคคลให้มีความสามารถในการเผชิญและแก้ปัญหาต่าง ๆ และ

World Health Organization ปี 2006 กำหนดกิจกรรมสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพไทย 4 ด้าน หนึ่งในนั้นกำหนดให้บุคคลและชุมชนมาร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและเสริมพลังอำนาจด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เน้นการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนสุขภาพที่ช่วย

ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถติดตามประเด็นสำคัญด้านสุขภาพของชุมชน ประเทศ และระดับโลกได้ จากแนวคิดข้างต้นสัมพันธ์กับแนวคิดการส่งเสริมการป้องกันแฟนข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยงที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา เพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจของเด็ก ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมไทยให้โอกาสวัยรุ่นในการร่วมคิด ร่วมพัฒนา ค่อนข้างน้อย ควรมีการให้วัยรุ่นร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์พัฒนาในสถานการณ์จริงมากกว่าที่เป็นในปัจจุบัน วัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยงพัฒนาพลังอำนาจของตนเองโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม โดยการที่บิดามารดหรือผู้ใหญ่มอบความไว้วางใจ และการที่วัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยงมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตัวเอง การเสริมพลังอำนาจของวัยรุ่นถือเป็นการสร้างรากฐานของสังคมที่แข็งแรง เพื่อให้วัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยงเป็นกลุ่มสมาชิกสังคมที่จะเติมโตเป็นผู้ใหญ่ให้เป็นผู้ที่มีความคิดความอ่านในการพัฒนาสุขภาพตนเอง ชุมชน และประเทศในอนาคต[23]

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนในวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง ที่ได้ประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน[13] รวมถึงการนำการประเมินผลภายใต้แนวคิดของกิบสันมาทำการประเมินผล โดยใช้การเข้าค่ายวัยใส วัยสวย วัยเบิกบาน 3 วัน เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 9 กิจกรรม ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมดำเนินไปตามขั้นตอนกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ คือ กลุ่มสัมพันธ์การแลกป้ายชื่อ จัดดอกไม้จัดใจ ฉันคือใคร ตัวฉันเอง อะไรคือการถูกแฟนข่มขืน คนล่าฝัน ทางผ่านชีวิต ทักษะการตัดสินใจรวมไปถึงการป้องกันคู่รักข่มขืน ในแต่ละกิจกรรมจะแบ่งเป็น2 กิจกรรมย่อยเป็นอย่างต่ำ แบ่งเป็น รายบุคคลและงานกลุ่ม เพราะวัยรุ่นจะเน้นกลุ่มเพื่อนเป็นสำคัญ โดยมีพี่เลี้ยงกลุ่มคอยช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูล สร้างการมีส่วนร่วม อำนวยความสะดวก จัดหาแหล่งประโยชน์ พิทักษ์สิทธิ สนับสนุนให้เด็กสามารถแก้ปัญหาและดูแลสุขภาพตนเอง ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงบวก กลุ่มตัวอย่างมีพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนเพิ่มขึ้นเมื่อทำการวัดหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ และ 1 เดือน แต่กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจต้องใช้ระยะเวลาและการดูแลต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมสุขภาพเด็กอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้เด็กพัฒนาพลังอำนาจเพิ่มขึ้น แกนนำเยาวชน สร้างเครือข่ายเยาวชน ซึ่งสัมพันธ์กับ การร่วมมือการป้องกันความรุนแรง โดยสอนผู้เชี่ยวชาญทางสุขภาพที่ทำงานกับโรงเรียน รูปแบบ ที่มาของปัญหา แหล่งประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญสาธารณสุข หรือบทความที่ช่วยสนับสนุนโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน[7] และแนวคิดคลินิกป้องกันความรุนแรง[24] และระบบคิดของนักวิจัยยังมองปัญหาความรุนแรงทางเพศหลายเรื่อง ยังบ่งชี้ถึงความไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบบสังคมที่หล่อหลอมให้ผู้ชายได้รับสิทธิพิเศษที่แฝงอยู่ในการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิง เช่น ข้อเสนอแนะที่นักวิจัยที่มุ่งเน้นให้แก้ไขป้องกันที่ฝ่ายหญิงว่าควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะหลีกเลี่ยงที่จะถูกข่มขืนหรือไม่ควรแต่งกายล่อแหลมหรือออกไปเที่ยวกลางคืน[18,25,26,27] เหล่านี้บ่งบอกวิธีคิดที่แฝงด้วยมายาคติที่เกี่ยวกับการแต่งกายและลักษณะของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ ควรสอนผู้ชายถึงความเป็นสุภาพบุรุษ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้ชายที่ก่อให้เกิดความรุนแรง หรือแนวทางแก้ไขที่ให้ผู้ชายรับผิดชอบความรุนแรงที่เกิดขึ้น ไม่ใช่ให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกกระทำซ้ำจากการต้องแบกรับผลกระทบของความรุนแรงที่ได้รับ

2. จุดแข็งและข้อจำกัดในการวิจัย

2.1 จุดแข็งในการวิจัย

2.1.1 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมภายใต้แนวคิดทฤษฎีกิบสันที่มีกระบวนการที่ชัดเจนและพยายามสร้างโปรแกรมให้เข้าถึงวัยรุ่น พยายามให้วัยรุ่นรู้สึกสนุกสนาน แต่มีสาระ ให้เขาได้เรียนรู้โดยที่เด็กคิดว่า

เขาได้เล่นแทนการเรียนปกติ เป็นความรู้ในเชิงบันเทิง “edutainment”

2.1.2 ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแล้วสร้างโปรแกรมหลากหลายรูปแบบสำหรับวัยรุ่นที่ใช้สอนเรื่องเพศ เพื่อป้องกันคู่รักข่มขืนสำหรับวัยรุ่นเฉพาะเจาะจง คือ คู่มือสำหรับวิทยากร ค่ายวัยใส วัยสวย วัยเบิกบาน

2.2 ข้อจำกัดในการวิจัย

2.2.1 ระยะเวลาในการศึกษามีจำกัด ซึ่งการประเมินผลการศึกษาต้องใช้เวลาอย่างน้อย 6 เดือนในระยะสั้น และ 3-5 ปีในระยะยาว และต้องมีการเข้าไปปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ให้เด็กพัฒนาตนเองให้เป็นแกนนำเยาวชน และพัฒนาจนถึงเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2.2.2 โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจใช้งบประมาณสูง

2.2.3 ทีมแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับวัยรุ่นแตกต่างกันถึงแม้กระบวนการและขั้นตอนการทำกิจกรรมจะมีวัตถุประสงค์หรือทำตามวัตถุประสงค์

2.2.4 พี่เลี้ยง 1 คน ต่อวัยรุ่น 5-6 คน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ภายใต้กิจกรรมกลุ่มถึงแม้ประเมินตามกิจกรรมได้ระดับคะแนนมาก แต่บางคนยังต้องการการเสริมสร้างพลังอำนาจที่แตกต่างในแต่ละบุคคล เพราะพื้นฐานชีวิตที่แตกต่าง ต้นทุนชีวิตที่แตกต่าง ลักษณะเฉพาะบุคคลที่แตกต่างส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจแตกต่าง

2.2.5 โปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในส่วนของการรับรู้คุณค่าในตนเองต่อพฤติกรรมเสริมสร้างพลังอำนาจอาจไม่สอดรับกับค่านิยมวัยรุ่นในปัจจุบัน ที่รับรู้ว่า *“ใครไม่ไม่มีแฟนเชย” “มันเสียเวลาแล้วที่จะมาบอกวัยรุ่นให้รักนวลสงวนตัว สู้มาบอกดีกว่าว่าทำอย่างไรจะไม่ท้อง” “วัยรุ่นต้องมีแฟน”* หรือกระบวนการค่ายกิจกรรม ฉันคือใครและตัวฉันเอง ไม่สามารถทำให้วัยรุ่นเข้าถึงการรับรู้คุณค่าในตนเองอีกทั้งการที่จะทำให้เกิดการรับรู้คุณค่าในตนเองต้องสร้างตั้งแต่ยังเด็กเล็กโดยครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

2.2.6 ผู้วิจัยเองไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและส่งผ่านการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อวัยรุ่นได้เท่าเทียมกันในวัยรุ่นแต่ละคน

3. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1 การใช้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันคู่รักข่มขืน พบว่านักเรียนมีความสนใจและพอใจในกิจกรรม วิธีการ และสื่อประกอบการส่งเสริมพลังอำนาจ เห็นได้จากการประเมินความพึงพอใจ “ค่ายวัยใส วัยสวย วัยเบิกบาน” และการประเมินความพึงพอใจในแต่ละกิจกรรมที่เข้าค่าย ในภาคผนวก นำโปรแกรมไปประยุกต์ใช้ในเด็กกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ด้านอื่น ๆ

3.2 การนำโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันคู่รักข่มขืน ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ที่พบปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์คล้าย ๆ กัน

3.3 เป็นแนวทางให้พยาบาลได้นำแนวทางในการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมป้องกันคู่รักข่มขืน ในวัยรุ่นตอนต้น ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการส่งเสริม ป้องกัน และดูแลวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจในทุกภาคส่วน ทั้งใน ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และทีมสุขภาพ ในระยะยาวและต่อเนื่องเพราะกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจต้องใช้เวลานาน

4.2 ควรมีงานวิจัยด้านความรุนแรงกับสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาข่าวจากสื่อต่าง ๆ ที่มีความรุนแรงในระดับสูง

4.3 ส่งเสริมให้มีหลักสูตรเตรียมความพร้อมครูในโรงเรียนเพื่อนำโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจไปช่วยแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมในวัยรุ่นหญิงตอนต้น

4.4 ส่งเสริมให้พยาบาลส่งเสริมสุขภาพหรือพยาบาลประจำศูนย์พึ่งได้สามารถใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้การป้องกันคู่รักข่มขืนเพื่อดูแลเด็กวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีปัจจัยเสี่ยง

เอกสารอ้างอิง

1. กฤตยา แสวงเจริญ และคณะ. การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นตามวิถีชีวิตไทยภาคกลาง ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและสารเสพติด. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2551.
2. เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์. พัฒนาการมนุษย์. คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ธรรมดาเพรส; 2549.
3. Nicola von Fraunhofer. Working with the victims: adult survivors of child sexual abuse. J trauma and stress-related disorders 2006; 5(7): 248-50.
4. กุลยา ตันติผลาชีวะ. เพศศึกษา เรื่อง(ไม่)ลับ สำหรับวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์ ; 2550.
5. ตั้ม บุญรอด. พฤติกรรมทางเพศ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา อำเภอเมือง ของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้. ขอนแก่น: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2550.
6. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เชอรี่ และคณะ. มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของเพื่อนมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ และมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2551.
7. วารุณี ฟองแก้ว. คู่มือการสร้างแกนนำเด็กวัยรุ่นตอนต้น เพื่อการป้องกันเอชไอวี/เอดส์. เชียงใหม่: โครงการพัฒนาเยาวชนครอบครัว และชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2549.
8. ชมรมพยาบาลชุมชนแห่งประเทศไทย. หน้าประถมนมมหา'ลัย. นครราชสีมา: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง; 2551.
9. รตน ผลินยศ. การรับรู้ความสามารถของตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศของนักเรียน หญิงระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล สุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2548.
10. วนิดา ปิยะศิลป์. คู่มือการเลี้ยงลูก ตอน วัยรุ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว; 2552.
11. วิระดา สมสวัสดิ์. ผู้หญิง เซ็กส์ และอินเตอร์เน็ต อาณาจักร(เสรี)ของการค้ามนุษย์ที่ใหญ่ที่สุด...ทำเป็นมองไม่เห็น. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2550.
12. สุวัทนา อารีพรรค. เรียนรู้เรื่องเพศกับคุณหมอ ภาค 2. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์; 2550.
13. Gibson CH. The process of empowerment in mothers of chronically ill children. J Adv Nurs 1995; 21(6); 1201-10.
14. อาภาพร เผ่าวัฒนา. การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น : การมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โนเบิล; 2552.
15. Gibson. CH, Ph.D. A Study of empowerment in mothers of chronically ill children. USA: University Miccroms International; 1993.
16. Gibson, CH. A concept analysis of empowerment. J Adv Nurs 1991; 16(3), 354-61.
17. พูลสุข ศิริพูล. การอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นในครอบครัวอีสาน.วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2553; 33(4): 50-60.
18. วิจิตรา พูลเพิ่ม. กลยุทธ์การดูแลและสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2552; 32(2): 90-97.
19. Manoj S, Romas JA. Theoretical foundations of health education and health promotion. J Psy 2008: **6**(10), 433-7.
20. สุริยเดว ทรีปาตี. ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา; 2552.
21. สุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์. กลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ชัยเจริญ; 2551.

22. Eileen V. Adolescence sexual : offenders. J Psy 2007; 10(10): 433-7.
23. รุจา ภู่ไพบูลย์. การสร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่นแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล; 2549.
24. Seqe RD et al. Bringing violence prevention into the clinic : The Massachusetts medical society violence prevention project. Am J Prev Med 2005;29(5S2): 230-32.
25. สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล. ปัจจัยการใช้บริการอนามัยเจริญพันธุ์ของวัยรุ่นที่ไม่ได้วางแผนตั้งครรภ์. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2551; 31(2): 1-8.
26. จิราภรณ์ บุญปก. การพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อใช้ป้องกันความรุนแรงในเด็ก. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2551; 31(3) :
27. กฤตยา แสวงเจริญ ปุญทรี พ่วงสุวรรณ. พฤติกรรมของเยาวชนต่อความรุนแรงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2552 ; 32(2): 21-33